

Claude Levi-Strauss
STRUKTURALNA ANTROPOLOGIJA 2
Školska knjiga, Zagreb, 1988, str. 350;
Preveli Daniel Bučan i Vjekoslav Mikecin
Predgovor Vjekoslav Mikecin str. VII-XX

Claude Levi-Strauss je sigurno, ne bez razloga, jedan od najprevođenijih etnologa (antropologa) u nas: na hrvatskom i srpskom govornom području prevedeno je, uz brojne ostale tekstove, osam njegovih knjiga (*Tužni tropi, Divlja misao, Totemizam danas, Mitologike I - III, Strukturalna antropologija i Strukturalna antropologija 2*). Kažemo da je to s razlogom, jer je ovaj autor promijenio etnologiju (antropologiju), a jedan od stožera njegove paradigme je i knjiga *Strukturalna antropologija 2*, skup ranije objavljenih tekstova koji su u vrijeme kada su objavljivani drмали temelje tadašnje znanosti.

Knjiga je podijeljena u četiri poglavlja (*Perspektive, Društvena organizacija, Mitologija i ritual, Humanizam i humanitas*) u kojima Levi-Strauss raspravlja o raznim vidovima etnoloških i antropoloških problema i time je ona i tematski logičan nastavak prvog sveska *Strukturalne antropologije*. Jedan od osnovnih problema koji pokušava riješiti čitaočevu je *nerazumijevanje* njegova pristupa. Naime, odgovarajući na razne napise Levi-Strauss objašnjava da je njegov strukturalizam postojeći samo na metafizičkoj razini. Dok mnogi autori tragaju za strukturom na razini empirijske zbilje i tako kategoriziraju stvarnost, Levi-Strauss to provodi na čisto teorijskom planu i ne zalazi u empirijsku zbilju, već se na razini *vlastitog teksta igra* strukturama. Tako on na jednom mjestu kaže da "strukturalna analiza omogućuje razumijevanje društvenih odnosa, a ne mijenja način na koji je mi poimamo." Isto tako, na prigovore da razlikuje topla i hladna društva, autor odvaja empiriju od teorije i izričito naglašava da je ta distinkcija teorijska. Ova podjela je veoma bitna u djelu Levi-Straussa, jer je većini znanstvenika koji se bave *čitanjem* njegovih radova jasno (ili bi tako trebalo biti) da je on uvijek iznad empirije pokušavao izgraditi teoriju koja bi se u nekim trenucima i odvajala od te empirije, te postajala *samostalna*. Zbog ovih razloga, koje možemo po potrebi i proširiti, Levi-Straussov strukturalizam je odbijan od mnogih ne zbog neslaganja, već zbog nerazumijevanja.

No, Levi-Strauss je i veliki humanist i borac protiv rasizma i predrasuda u znanosti i u životu općenito. U skladu s time, borio se za jednu bolju etnologiju, očišćenu od takvih natruha: "Tragajući za nadahnućem u krilu najneznatijih i najprezrenijih društava, etnologija proglašuje da ništa što je ljudsko ne bi smjelo biti strano čovjeku i tako utemeljuje demokratski humanizam koji je oprečan humanizmima što su mu prethodili, a koji su bili stvoreni za povlaštene u povlaštenim društvima. Služeći se metodama i tehnikama preuzetim od svih znanosti kako bi služila spoznavanju čovjeka, ona poziva na pomirenje čovjeka i prirode u sklopu humanizma koji je sveopći" (str. 252). I samo ovakvi stavovi osiguravaju Levi-Straussu zapaženo mjesto u povijesti etnologije i antropolo-

gije.

Levi-Strauss je, ipak, najpoznatiji i najpriznatiji kao istraživač (američke) mitologije i tu je, možemo reći, postigao najviše upravo zbog predmeta koji je i sam (kako kaže autor) metajezik. Govoreći o radu na Mitologikama, u IV svesku (koji, kod nas, na žalost, nije preveden u cjelosti) Levi-Strauss priznaje ono što mnogi ne žele vidjeti: "Prethodna razmišljanja ne uspostavljaju jednu tezu. Ona još manje teže da skiciraju neku filosofiju i ja želim da ih ljudi smatraju za ono što odista jesu: slobodno sanjarenje, bez smušenosti i zabluda, kome se subjekt prepušta u kratkotrajnom deliću vremena kada, oslobođen svoga zadatka, još nije načisto čemu će se narednog puta prepustiti. Bacajući poslednji retrospektivan pogled na rad od osam godina koji nagoveštava da će mi uskoro biti toliko tuđ kao da je delo nekog drugog, uveren sam da mogu shvatiti i u izvesnoj meri opravdati nepoverenje koje ga je dočekalo sa raznih strana" (Levi-Strauss, Finale mitologika, u: "Marksizam-strukturalizam", Delo, Beograd, 1974, str. 13-75). Mitovi za njega, dakle, oblikuju metagovor ili metajezik, kojega su osnovni dijelovi *miteme*, koje na planu jezika imaju *značenje*, a na planu metajezika *nad-značenje*, koje nastaje iz sklopa što ga tvore. Ovakvim pristupom Levi-Strauss daje sebi za pravo da slobodno barata mitemama i spaja razne sheme, tim više ako se ima u vidu da on mitove podiže na razinu na koju je podigao i svoju teoriju, tj. na razinu metagovora; tako razlaže mitove po svojoj volji i ne zalazi u empiriju, štoviše, takvi sklopovi u empirijskoj zbilji u najvećem broju slučajeva i ne postoje. Zašto ovakav način smatra ispravnim? Zbog toga, jer je etnologija za njega toliko subjektivna da može reći kako etnolog piše ispovjesti u vlastito ime.

Zaista, ni kada je u ulozi strukturalista ni kada je u ulozi humanista Levi-Strauss ni najpažljivijem čitaču ne ostavlja mnogo mjesta za kritiku. Priznajući nužnost obraćanja povjesti, iako je ne prakticira, antropologiju autor dovodi u blisku vezu sa semiologijom, što vidljivo ima odjeka u njegovom djelu i što bi trebalo uzimati u obzir pri čitanju njegovih knjiga. Naime, pristupajući semiotici, Levi-Strauss izdiže svoje tekstove na razinu metagovora (pa ako to i ne naglašava) i time odvaja empirijsku zbilju i teorijske sheme. Možemo reći da je Claude Levi-Strauss otrgnuo etnologiju iz ruku geografije i geologije, te je s putopisnih i lažno evolucionističkih pravaca uputio u moderna strujanja.

Na kraju je možda dobro navesti mišljenje koje je, sada već osamdesetdvo godišnji autor, dao u intervjuu časopisu Newsweek: "Jedino čemu se mogu nadati jest da ljudi jednom govore 'U svoje doba on je mijenjao znanost'. Znanost će se sigurno dalje mijenjati u budućnosti". Ali, dodajmo, sa velikim pečatom djela Claude Levi-Straussa.

Silvio Braica